

PROBLEMA CONTINUITĂȚII ÎN LUMINA UNEI INTERPRETĂRI STATISTICE A IZVOARELOR LITERARE DESPRE DACIA

de

NICOLAE URSULESCU

(Suceava)

Este cunoscut faptul că la baza contestării continuității populației daco-romane pe teritoriul carpato-dunărean, de către adepții teoriei imigraționiste, s-a aflat relativa tăcere a izvoarelor scrise în timpul așa-numitului „mileniu întunecat” și mențiunile târzii despre vlahi la nordul Dunării, de abia în jurul anului 1000.

Argumentul „ex silentio” a fost combătut la început pe baza logicii istorice, iar, după aceea, și prin izvoare arheologice, materiale. Problema formării poporului român pe teritoriul său actual nu mai apare astăzi ca o „enigmă” decât pentru cei ce nu vor să țină seama cu nici un preț, de documentarea istorică existentă și de logica faptelor.

Deși, în stadiul actual de cercetare, izvoarele scrise vin numai să puncteze unele elemente disperate — baza argumentării constituind-o urmele lăsate de populația autohtonă în decursul mileniului I-ii —, totuși și o privire de ansamblu asupra totalității izvoarelor scrise narative ne poate furniza unele date extrem de sugestive în privința problemei continuității. Recenta editare a culegerii de izvoare antice despre teritoriul Daciei, pînă la începutul mileniului al II-lea,¹ ne oferă tocmai această posibilitate de privire exhaustivă și interpretare în bloc.

Sintetizînd pe secole materialul cuprins în cele două volume de izvoare, constatăm de la început că există mari variațiuni de la perioadă la perioadă în privința numărului relatărilor despre Dacia. Faptul este firesc și se leagă de interesul pe care-l reprezenta, la un moment dat, Dacia pentru lumea elină, romană sau bizantină. Autorii respectivi, scriind despre Dacia și despre geto-daci, apoi despre daco-romani, reflectau optica epocii lor. Înseamnă că în acea perioadă circulau anumite știri

¹ *Izvoare privind Istoria României (Fontes ad historiam Dacoromaniae pertinentes)*, vol. I, Ed. Acad., Buc., 1964; *Izvoarele istoriei României (Fontes historiae Dacoromanae)*, vol. II, Ed. Acad., Buc. 1970. În restul notelor se va prescurta I și II.

despre teritoriile de la Dunăre și contemporanii autorului erau interesați să afle date despre acestea și locuitorii lor. Interesul, indiferent dacă era de natură economică sau politico-militară, exprima o realitate, o mentalitate a timpului. Nu contează, de asemenea, dacă autorii scriu despre evenimente trecute sau contemporane lor — *contează* (din punctul de vedere pe care-l urmărim) *doar momentul în care se relatează, pentru că acesta este semnificativ în privința opticii epocii.*

Se constată că aceeași variație a numărului de relatări pe secole o întâlnim și pentru izvoarele care narează pînă la părăsirea Daciei de către romani (vol. I), ca și pentru cele care se referă la perioada 300—1000 (vol. II). Constanta acestui fenomen are loc în prezența fără întrerupere a populației autohtone pe aceste locuri. Deci, nu prezența sau absența dacilor și a daco-romanilor generează bogăția sau penuria de izvoare, ci interesul grecesc, roman sau bizantin pentru aceste locuri.

O grupare statistică a izvoarelor (după secolul în care a trăit autorul și a cărui mentalitate o reflectă), combinată cu ansamblul situației istorice din perioadele respective, este ilustrativă în acest sens.

Cele mai vechi mențiuni despre teritoriul dunărean se datoresc scriitorilor greci, primii din lumea „civilizată” care au intrat în contact cu această zonă „barbară”. Prima știre și aceea doar despre fluviul Istru, datează din secolele VIII—VII î.e.n. și aparține lui Hesiod². Este perioada în care marea colonizare grecească este doar la începuturile ei, iar malul dobrogean al Pontului Euxin va începe să fie colonizat de abia în a doua jumătate a sec. al VII-lea. Pămîntul geților, dincolo de Dunăre, era încă o necunoscută pentru lumea grecească. E drept că în această perioadă nici literatura grecească nu era prea dezvoltată.

În sec. al VI-lea, mai ales la sfîrșitul lui, interesul grecilor pentru teritoriile de la Dunăre începe să crească. Este o consecință firească a accentuării procesului de colonizare și a activității comerciale, ca urmare a înlăturării de la putere a aristocrației gentilice funciare, a instaurării tiraniei și a trecerii spre democrație. La cumpăna dintre sec. VI—V, deci la sfîrșitul perioadei arhaice, se semnalează 3 relatări despre teritoriul dunărean³.

Adevărata amplificare a interesului grecilor pentru lumea dunăreană are loc însă în perioada clasică a istoriei lor. Treptat, grecii sînt tot mai prezenți la Dunăre. În timpul războaielor medice și apoi a celui peloponeziac lumea elină este interesată în exploatarea tuturor resurselor economice, politice și umane din regiunile limitrofe. Cîteva acțiuni militaro-politice organizate vin tocmai în sprijinul susținerii acestui interes amplificat: pentru sec. al V-lea reținem demonstrația navală din 437 a lui Pericle; iar pentru sec. al IV-lea, îndeosebi în a doua jumătate, acțiunile macedoniene ale lui Filip, Alexandru, Zopyrion și, în fine, Lisimach. Și

² I, p. 3; *Enciclopedia civilizației grecești*, Ed. Merid., Buc., 1970, p. 274; Jean Defradas, *Literatura elină*, Ed. Tin., Buc., 1968, p. 18.

³ *Simonide din Chios* (I, p. 7); *Hecateu* (I, p. 9); *Eschil* (I, p. 11).

cercetarea arheologică dovedește că lumea getică, în special cea de la Dunărea de Jos, trece în această perioadă, sub influența grecească, spre civilizația de tip Latène, cu toate componentele sale, inclusiv organizarea statală.⁴ Faptele se reflectă și în interesul brusc crescut cu care autorii din sec. al V-lea și al IV-lea î.e.n. relatează despre teritoriile dunărene și despre geți. Numărul autorilor este sensibil egal pentru cele două secole: 14 pentru secolul al V-lea⁵ și respectiv 13 pentru sec. al IV-lea⁶.

Din primele decenii ale sec. al III-lea î.e.n. situația se schimbă, însă, în sensul unei descreșteri tot mai accentuate a interesului grecesc pentru ținuturile dunărene. Luptele dintre diadohi vor avea drept urmare, pe lângă scindarea politică, și o oarecare întrerupere a legăturilor dintre diferitele centre ale lumii elenistice. Centrul principal al civilizației elenistice se va dirija tot mai accentuat spre Orient. Lumea dunăreană va rămâne într-o situație periferică, mai ales după desființarea statului elenist al Traciei și înființarea statului celtic de la Tylis. Pe teritoriul Daciei se vor afirma formațiuni statale, care vor avea contacte destul de slabe cu Grecia egeeană și cu lumea elenistică orientală. Contactele vor fi în special cu coloniile grecești din Pontul Euxin, care devin și ele, pe de altă parte, tot mai autonome din punct de vedere economic, iar din punct de vedere politic și militar solicită protecția statelor traco-getice, scitice sau celtice din regiunea Dunării. Ca urmare atenția scriitorilor din Grecia propriu-zisă și din lumea elenistică orientală față de regiunile nord-dunărene va fi tot mai scăzută în decursul sec. al III-lea î.e.n. Numărul relatărilor scade vertiginos față de perioada precedentă: 6 pentru sec. al III-lea⁷, 4 pentru sec. al II-lea⁸ și tot 4 pentru sec. I-ii î.e.n.⁹

În schimb, din sec. I-ii î.e.n., Dacia intră în vederile lumii romane. Prezența trupelor romane la Dunăre aduce o serie de știri la Roma, care sînt consemnate de scriitorii timpului. În special ridicarea spectaculoasă a dacilor, în timpul lui Burebista și a urmașilor lui, face ca despre daci

⁴ D. Berciu, *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, Ed. Șt., Buc., 1966, p. 267—279.

⁵ Pindar (I, p. 13); Sofocle (I, p. 19); *Hellanicos* (I, p. 21); *Ferecide din Atena* (I, p. 23); *Herodot* (I, p. 25); *Euripide* (I, p. 73); *Tucidide* (I, p. 75). Un număr de 7 autori trăiesc la cumpăna dintre secolele V și IV î.e.n., însă concepția lor exprimă mai ales mentalitatea secolului anterior: *Hipocrate* (I, p. 79); *Ctesias* (I, p. 85); *Callias* (I, p. 87); *Aristofan* (I, p. 89); *Metagenes* (I, p. 93); *Teopomp* comediograful (I, p. 95); *Xenofon* (I, p. 97).

⁶ *Platon* (I, p. 101); *Ephoros* (I, p. 105); *Aristotel* (I, p. 107); *Demostene* (I, p. 115); *Eschine* (I, p. 117); *Androtion* (I, p. 119); *Teopomp* (istoriograful) (I, p. 121); *Clearch din Soloi* (I, p. 123); *Pseudo-Calistene* (I, p. 125); *Teofrast* (I, p. 129); *Heraclid din Pont* (I, p. 131); *Scylax din Carianda* (I, p. 133); *Menandru* (I, p. 135).

⁷ *Licofron* (I, p. 137); *Apollonios din Rodos* (I, p. 139); *Herondas* (I, p. 147); *Antigonos* (I, p. 149); *Phylarchos* (I, p. 151); *Satyros* (I, p. 155).

⁸ *Nicandru* (I, p. 153); *Mnaseas* (I, p. 157); *Polibiu* (I, p. 161); *Pseudo-Scymnos* (I, p. 169).

⁹ *Diodor din Sicilia* (I, p. 189); *Nicolaos din Damasc* (I, p. 215); *Strabon* (I, p. 217); *Dionisiu din Halicarnas* (I, p. 267).

și teritoriul Daciei să relateze, în sec. I-ii î.e.n., 9 scriitori romani.¹⁰ Întrucât în această perioadă lumea grecească fusese integrată Imperiului roman, putem considera că din sec. I-ii î.e.n. ne-au parvenit în total 13 izvoare despre teritoriul dunărean.

În sec. I-ii e.n. împrejmuirea romană în jurul Daciei s-a strâns tot mai tare. Dinspre vest (Pannonia), dinspre sud (Moesia) și parțial dinspre est (Dobrogea), Dacia era înconjurată de provincii romane. Relațiile dintre lumea romană și Dacia se desfășoară pe planuri multilaterale — comerciale, politice, militare și chiar culturale. Pregătirea cuceririi definitive a Daciei a fost precedată de o intensă cunoaștere a locurilor și a locuitorilor ei. Acest interes explică și numărul ridicat de relatări despre Dacia din istoriografia romană și grecească a sec. I-ii e.n.: 20¹¹.

Bineînțeles cele mai multe știri despre Dacia ne-au parvenit de la scriitorii care au fost contemporani cu perioada de existență a provinciei romane Dacia (sec. II—III e.n.). Chiar și aici se observă o oarecare deosebire. Sec. al II-lea, fiind în general calm, a făcut ca atenția Romei să fie îndreptată spre toate provinciile, chiar și spre cele periferice. Numărul relatărilor din acest timp este cel mai ridicat: 30¹². În schimb în sec. al III-lea atenția lumii romane este concentrată îndeosebi spre luptele interne care măcinau imperiul. Ca un reflex și numărul relatărilor

¹⁰ Cicero (I, p. 177); Caesar (I, p. 179); Sallustius (I, p. 183); Cornelius Nepos (I, p. 185); Vergilius (I, p. 201); Horatius (I, p. 209); Titus Livius (I, p. 255); Propertius (I, p. 265); *Res gestae Divi Augusti* (I, p. 269).

¹¹ Ovidiu (I, p. 273); — l-am considerat printre scriitorii sec. I e.n. pe baza informațiilor pe care le dă în perioada de exil; un poet anonim (I, p. 345); Velleius Paterculus (I, p. 347); Valerius Maximus (I, p. 349); Troguș Pompeius (I, p. 351); Curtius Rufus (I, p. 363); Seneca (I, p. 367); Lucan (I, p. 375); Dioscoride (I, p. 381); Pomponius Mela (I, p. 387); Columella (I, p. 395); Pliniu cel Bătrîn (I, p. 397); Iosephus Flavius (I, p. 413); Silius Italicus (I, p. 419); Statius (I, p. 421); Valerius Flaccus (I, p. 427); Frontinus (I, p. 431); Martial (I, p. 435); Dion Chrysostomos (I, p. 449); Plutarh (I, p. 457); Ultimii doi autori deși au trăit și în primele două decenii ale sec. al II-lea e.n., sînt totuși legați, prin activitatea și concepția lor, de sec. I e.n.

¹² Biblioteca lui Apolodor (I, p. 465); Registrul lui Hunt (I, p. 467); Balbus (I, p. 473); Pliniu cel Tânăr (I, p. 477); Traian (I, p. 485); Tacitus (I, p. 487); Iuvenal (I, p. 505); Criton (I, p. 507); — i-am plasat pe toți acești scriitori printre izvoarele sec. al II-lea, deși au trăit o bună bucată de timp și în sec. I î.e.n., deoarece și-au conceput operele tocmai în primele decenii ale sec. al II-lea e.n. Memnon (I, p. 511); Suetonius (I, p. 515); Florus (I, p. 521); Dionisiu Periegetul (I, p. 529); Lucius Ampelius (I, p. 531); Cornelius Fronto (I, p. 533); Ptolemeu (I, p. 535); Appian (I, p. 559); Arrian (I, p. 579); Aelius Aristides (I, p. 601); Polyainos (I, p. 603); Apuleius (I, p. 609); Lucian din Samosata (I, p. 611); Galenos (I, p. 617); Pausanias (I, p. 619); Iulius Pollux (I, p. 623); Herodian gramaticul (I, p. 625); Artemidor Daldianul (I, p. 629); Aulus Gellius (I, p. 631); Maximus din Tir (I, p. 633); Paradoxograful lui Rohde (I, p. 635); Clemens din Alexandria (I, p. 637) — ultimii doi, prin activitate și conținut de idei, se ratașează tot sec. al II-lea.

despre Dacia scade într-o oarecare măsură: 20¹³, menținându-se totuși la un nivel destul de ridicat.

Din datele astfel expuse rezultă, în mod evident, că *numărul de izvoare referitoare la o epocă nu este nicidecum în funcție de popularea sau nepopularea teritoriului de către populația autohtonă, ci în funcție de interesul mai mare sau mai redus pe care îl stârnea Dacia și locuitorii ei lumii „civilizate” și, deci, scriitorilor ei*. Până la cucerirea Daciei de către romani și apoi până la părăsirea aureliană, teritoriul carpato-dunărean a fost locuit permanent de geto-daci și apoi de daco-romani, indiferent dacă lucrul acesta este atestat de izvoare, într-o măsură mai mare sau mai mică, sau, chiar, nu este atestat deloc. Documentarea de bază se află, în acest caz, în urmele materialelor lăsate de populația autohtonă, în întreg spațiul locuit de ea, de-a lungul întregii perioade de existență.

Considerăm că situația se prezintă identică și pentru perioada prefeudală (sec. IV—X), când tăcerea izvoarelor se accentuează și mai mult. Faptul acesta, datorat trecerii teritoriului carpato-dunărean de sub jurisdicția romană sub cea a diferitelor popoare migratoare, are drept efect o mutație a interesului lumii romane răsăritene (apoi bizantine) de la populația autohtonă la aceste populații stăpînitoare vremelnice. Este și firesc faptul acesta, deoarece relațiile dintre Imperiul roman și aceste populații erau în primul rînd de natură politico-militară. Teritoriul de la nord de Dunăre reprezenta pentru migratori o bază de atac împotriva provinciilor romane sud-dunărene, iar pentru romani era o sursă permanentă de neliniște. Populația autohtonă, retrasă treptat (în special din sec. al V-lea) în locuri mai ferite, nu mai constituie elementul principal cu care veneau în contact romano-bizantinii. Pentru aceștia, populația autohtonă era acum, după retragere, doar una din componentele din acea masă, denumită, fără nici o diferențiere etnică, „Barbaricum“. Numele teritoriului se dădea după populația migratoare, stăpînitoare în acel moment: Goția¹⁴, Gepidia¹⁵, deși aceste denumiri aveau semnificația de Dacia¹⁶.

Izvoarele acestei perioade de 7 secole se prezintă și ele diferențiat, în funcție de faptul dacă romano-bizantinii erau prezenți direct la Du-

¹³ Tertulian (I, p. 641); Claudius Aelianus (I, p. 643); Opan (I, p. 655); Filostrat (I, p. 657); Dio Cassius (I, p. 669); Herodian istoricul (I, p. 709); Hipolit romanul (I, p. 713); Origene (I, p. 715); Diogene Laertius (I, p. 719); Athenaios (I, p. 721); Scutul de la Dura-Europas (I, p. 725); Solinus (I, p. 729); Dexip (I, p. 733); Tabula Peutingeriana (I, p. 737); Porphyrios (I, p. 743); Itinerarium Antonini (I, p. 747); Panegiricii latini — discursurile II—V (II, p. 79—83).

¹⁴ II, p. 215, 415, 417, 575, 727.

¹⁵ II, p. 417.

¹⁶ Este același lucru ca și în cazul Franciei sau Bulgariei, unde numele exprimă un etnic stăpînitor minoritar, care s-a pierdut în masa majoritară.

năre sau controlul lor în zona respectivă slăbise. Privită pe secole, situația relatărilor se prezintă astfel, în contextul istoric general.

În sec. al IV-lea, după retragere, dar mai ales în timpul lui Constantin cel Mare și a urmașilor lui, prezența romană la Dunăre era încă puternică. Romanii dețineau la nord de Dunăre o serie de capete de pod, ceea ce permitea menținerea sub ascultare a populațiilor din zonă. Ca urmare și interesul lumii romane pentru teritoriile nord-dunărene este crescut, materializându-se în 29 de relatări¹⁷, un număr mai mare chiar decât cel din perioada tulbure a anarhiei militare din sec. al III-lea.

Marea năvălire hunică de la sfârșitul sec. al IV-lea duce la ruperea echilibrului de la Dunăre. Mai ales în sec. al V-lea invaziile hunice duc la pierderea controlului roman asupra liniei Dunării. Interesul lumii romane scade pentru aceste teritorii pierdute (chiar dacă numai vremelnic). Numărul relatărilor contemporane despre zona dunăreană este și el în regres: 12¹⁸ (chiar dacă în a doua jumătate a sec. al V-lea, în urma înfrângerii hunilor, situația se restabilește parțial).

Treptat-treptat, după marele raid hunic, Imperiul roman de răsărit își revine și încearcă să-și impună din nou controlul asupra regiunilor pierdute, printre care și linia Dunării. În timpul lui Justinian linia Dunării este restabilită complet și o serie de fortărețe (dintre cele 600 construite sau reconstruite în Balcani) redevin capete de pod romano-bizantine la nordul Dunării¹⁹. Aceste măsuri vor asigura un autentic control al bizantinilor în regiunile dunărene, în tot decursul sec. al VI-lea. Ca urmare a interesului sporit al bizantinilor pentru aceste teritorii re-

¹⁷ Arnobius (II, p. 3); Lactantius (II, p. 5); Eusebius din Cezareea (II, p. 9); Iamblichos (II, p. 19); *Expositio totius mundi et gentium* (II, p. 21); Sextus Aurelius Victor (II, p. 23); Iulian (II, p. 29); Eutropius (II, p. 35); Atanasie din Alexandria (II, p. 41); Rufius Festus (II, p. 43); Anonymus Valesii (II, p. 47); Rufius Festus Avienus (II, p. 51); Optatus din Mileve (II, p. 53); Themistios (II, p. 55); *Panegiricii latini* — discursurile VII și XII (II, p. 79, 85—87); Vasile cel Mare (II, p. 89); Libanios (II, p. 91); *Historia Augustae* (II, p. 97); Auxentius din Durastor (II, p. 111); Argonauticele orfice (II, p. 115); Ammianus Marcellinus (II, p. 117); Claudius Claudianus (II, p. 167); Epiphanius (II, p. 173). Unii scriitori trăiesc la cumpăna dintre secolele IV și V, dar considerăm că activitatea lor reflectă mentalitatea romană de dinaintea raidurilor pustiitoare ale hunilor la Dunăre și se leagă, deci, tot de sec. al IV-lea; Macrobius (II, p. 165); Marcianus din Heraclea Pontică (II, p. 171); Paulinus din Nola (II, p. 177); Synesios (II, p. 183); Hieronymus (II, p. 187).

¹⁸ Orosius (II, p. 189); Ioannes Cassianus (II, p. 199); Philostorgios (II, p. 201); *Notitia dignitatum* (II, p. 207); Augustinus (II, p. 215); Socrates Scolasticul (II, p. 217); Sozomenos (II, p. 223); Theodoretos din Cyros (II, p. 233); Eunapios din Sardes (II, p. 239); Priscus din Panion (II, p. 247); Zosimos (II, p. 301); Oracolul Sibilei Tiburtine (II, p. 319).

¹⁹ Procopius din Caesarea (II, p. 459—475).

integrate Imperiului, și numărul relatărilor contemporane va crește din nou: 24²⁰.

În sec. al VII-lea situația se prezintă complet schimbată. Tulburările provocate în imperiu, în urma războiului cu avarii, au drept rezultat slăbirea apărării liniei Dunării și în cele din urmă pierderea totală a controlului, de către bizantini, în regiunea Dunării de Jos. Așezarea masivă a triburilor slave și apoi a bulgarilor între Dunăre și Balcani, formarea în aceste locuri a primului țarat bulgar vor avea drept efect scăderea bruscă a interesului bizantin pentru regiunile dunărene. Și numărul relatărilor reflectă aceasta: doar 6 pentru sec. al VII-lea²¹.

Secolul al VIII-lea confirmă și mai mult scăderea interesului bizantin pentru linia Dunării. În această zonă primul țarat bulgar este o puternică prezență, care s-a substituit autorității bizantine. Numărul relatărilor bizantine din această perioadă este ca și inexistent: una²², dar și aceea se leagă mai curînd de începutul sec. al IX-lea.

În sec. al IX-lea bizantinii poartă o serie de războaie cu bulgarii. Creștinarea bulgarilor, la mijlocul sec. al IX-lea, duce la reorientarea bizantinilor spre teritoriile care le aparținuseră odinioară. Procesul continuă și în decursul sec. al X-lea, fiind însoțit și de luptele interne din cadrul țaratului, care duc la măcinarea puterii bulgare. Finele sec. al X-lea va aduce din nou controlul bizantin la Dunărea de Jos. Această reorientare a politicii bizantine spre regiunile dunărene se reflectă și în sporirea numărului de relatări: 5 pentru sec. al IX-lea²³ și 8 pentru sec. al X-lea²⁴.

Această variație a relatărilor, în funcție de interesul pentru regiunile dunărene, iar nu în funcție de intensitatea locuirii autohtone în zonă, lipsește de o bază serioasă de susținere argumentul împotriva continuității,

²⁰ Enea din Gaza (II, p. 321); Papa Hormisdas (II, p. 323); Ștefan din Bizanț (II, p. 337); „Expunere a geografiei pe scurt” de un anonim (II, p. 343); Ennodius (II, p. 345); Hierocles (II, p. 351); Ioan din Antiohia (II, p. 355); Marcellinus Comes (II, p. 359); Corpus Iuris Civilis (II, p. 371); Hesychios din Alexandria (II, p. 389); Victor din Tunun (II, p. 395); Cosma Indicopleustes (II, p. 399); Papa Vigilius (II, p. 401); Iordanes (II, p. 407); Procopius din Cesarea (II, p. 433); Agathias (II, p. 477); Pseudo-Caesarios (II, p. 483); Petrus Patricius (II, p. 487); Ioannes Lydos (II, p. 491); Cassidorus (II, p. 497); Ioannes Malalas (II, p. 501); Theophanes din Bizanț (II, p. 507); Menander Protector (II, p. 509); Euagrios Scolasticul (II, p. 525).

²¹ Teofilact Simocata (II, p. 531); Mauricius (II, p. 553); Giorgios Pisides (II, p. 567); Isidor din Sevilla (II, p. 573); Geograful din Ravenna (II, p. 579); Chronicon Paschale (II, p. 583). De remarcat că toate cele 6 lucrări se plasează în prima parte a sec. al VII-lea și nu spre sfîrșitul acestuia, cînd interesul bizantin la Dunăre era aproape nul.

²² Georgios Syncellus (II, p. 589).

²³ Theophanes Confessor (II, 591); Nicephoros (II, 625); Georgios Monachos (II, p. 633); Patriarhul Fotie (II, p. 637); Listele episcopatelor (II, p. 639); Pe Walafriid (II, p. 641) nu l-am luat în considerare, nefiind bizantin.

²⁴ Simeon Magister (II, p. 631); Leon cel Înțelept (II, p. 643); Leo Grammaticus (II, p. 647); Genesios (II, p. 655); Constantin Porfirogenetul (II, p. 657); Theophanes Continuatus (II, p. 673); Leon Diaconul (II, p. 677); Suidas (II, p. 699).

extras din tăcerea izvoarelor.²⁵ Și în aceste condiții rezultatele cercetărilor arheologice dobîndesc valoarea probatorie absolută pentru dovedirea continuității și a formării poporului român, pe teritoriul său actual, carpato-dunărean.

ZUR FRAGE DER KONTINUITÄT IM LICHT EINES STATISTISCHEN INTERPRETIERUNG DER SCHRIFTLICHEN ÜBERLIEFERUNG BEZÜGLICH AUF DAKIEN

Zusammenfassung

Die Abhandlung geht von der Voraussetzung aus, daß das Schweigen der Geschichtsschreibung zu einer bestimmten Zeit nicht als Argument angesehen werden darf, um die Abwesenheit der einheimischen dako-romanischen Bevölkerung auf dem Karpaten-Donau-Gebiet zu beweisen. Um diese Tatsache zu beweisen wird eine Statistik der antiken Autoren zusammengestellt, die sich auf Dakien beziehen, angefangen vom 8—7. Jh. v.u.Z. bis ins 10. Jh. u.Z. Das Material für diese Analyse stammt aus den zwei großen Auswahlbänden, welche die schriftlichen Quellen bezüglich auf Dakien anführen: „*Izvoare privind istoria României*“ (Ed. Acad., 1964) și „*Izvoarele istoriei României*“ (Ed. Acad., 1970).

Die Tatsache, daß die Anzahl der Quellen von Jahrhundert zu Jahrhundert variierte, wird durch das größere oder kleinere Interesse erklärt, welches das Karpaten-Donau-Gebiet für die antike (griechische, römische oder byzantinische) Welt erweckt hatte, also unabhängig von dem Vorhanden- oder Nichtvorhandensein der einheimischen Bevölkerung auf diesem Gebiet. Die sich daraus ergebende Schlußfolgerung ist, daß der Beweis für die Kontinuität der einheimischen Bevölkerung, selbst für die Zeitabschnitte, in denen es an Schrifttum mangelt, von den archäologischen Ausgrabungen geliefert wird.

²⁵ În prezentul articol ne-am oprit numai asupra aspectului statistic referitor la autori. Într-un studiu viitor ne propunem să privim statistic problema continuității și sub aspectul informațiilor referitoare la fiecare secol.